

Sisällys

Esipuhe 8

Johdanto 10

Yliopistokoulutettu lääkäri

OPPINUT JA RATIONAALINEN LÄÄKÄRI 18

Yliopistojen synty 18

Opetuksen perusta 20

Tekstien tulkinta 23

Syiden tuntemus 24

Diagnoosi – hoito – prognoosi 29

LÄÄKÄRIT, YHTEISÖ JA USKONTO 36

Potilaat 36

Menestys ja kritiikki 40

Suhde uskontoon 41

Terveys

TERVEYS TASAPAINONA 45

Ruumiinnesteiden lupaus 45

Kvalitatiivinen terveys 47

Tasapainon suhteellisuus 50

Toimintakyky 52

TILA VAI OMINAISUUS? 58

Terveyden asteikko 58

Terveyden ja sairauden rajalla 61

YKSILÖLLINEN TERVEYS 64

Terveyksien kirjo 64

Peruskompleksio 68

MUUTTUVA TERVEYS 73

Muutoksen välttämättömyys 73

Ikääntyminen 74

Elämäntavat 77

Terveyden puolesta

ARVOKAS TERVEYS 80

Terveyttä vai sairautta? 80

Opas avuksi 82

Keinot terveyteen 88

ILMA JA YMPÄRISTÖ 89

Ilma ja ihmisen fysiologia 89

Muuttuva ilma 94

Hyvää ilmaa 99

Hyvän ilman koti 103

RUOKA JA JUOMA 105

Osaksi ihmistä 105

Ravinnon luokittelu 108

Milloin ja kuinka usein? 112

Määrä ja laatu 113

Yksilölle sopiva ruoka 115

Vegetarismien pelko 119

Ruoka ja sosiaalinen asema 122

LIIKE JA LEPO 124

Merkitys 124

Liikunnan muodot 125

Kylmä vai kuuma kylpy? 129

Puhtaus 134

UNI JA VALVE 135

Uneen 135

Unessa 136

Nukkumisen käytännöt 137

Valveilla 140

AINEENVAIHDUNNAN JÄLJILLÄ 140

Tyhjän ja täyden tasapaino 140

Paha pois ruumiista! 141

Seksuaalisuus 144

MIELENLIIKKEET 147
Tunteet, sielu ja ruumis 147
Tunteet hyvässä ja pahassa 150
Melankolia ja lemmensairaus 153

Pitkään ikään

LUONNON ASETTAMAT RAJAT 165
Kuolema 165
Elämän pituus 168

ELÄMÄN PIDENTÄMISEN MAHDOLLISUUS 171
Liian lyhyt elämä 171
Elämänvaiheet 176
Lapsuus ja nuoruus 180
Ihmisen paras ikä 184
Vanhuus 185
Vanhuusiän terveysohjeet 188

Terveys, yksilö ja yhteisö

TERVEYDEN MEDIKALISOINTI 191
Elämäntapalääketiede 191
Terveyden tekijä 193

YKSILÖ JA TERVEYDEN ERIARVOISUUS 195
Yksilön synty 195
Yksilön terveys yhteisössä 198

Pienoiselämäkerrat

Menestyjä – Taddeo Alderotti 202
”Enemmän kuin kommentaattori” – Pietro Torrigiano 203
Yliopistolleen uskollinen – Bernard de Gordon 204
Mystikko, lääkäri, poliitikko – Arnau de Villanova 205

Viitteet 208
Lähteet ja kirjallisuus 273
Henkilöhakemisto 288